

Rumānija

Vispārīgā informācija

Oficiālais nosaukums:	Rumānija
Valsts iekārta:	prezidentāla republika
Galvaspilsēta:	Bukareste
Valsts valoda:	rumāņu

Teritorija

Platība:	238 391 km ²
Sauszemes robeža:	2508 km
Krasta līnija:	225 km
Robežvalstis:	Bulgārija 608 km, Ungārija 443 km, Moldova 450 km, Serbija 476 km, Ukraina 531 km
Administratīvais iedalījums:	41 žudecs, 1 municipija
Lielākās pilsētas:	Bukareste, Konstanca, Jasi, Kluža-Napoka, Timišoara, Brašova, Krajova

Iedzīvotāji

Iedzīvotāju skaits (1.01.2016.):	22,2 milj.*
Pieaugums uz 1000 iedz. (2015):	-3.3%*
Nacionālais sastāvs (2011):	rumāņi 83,4%, ungāri 6,1%, čigāni 3,1%, ukraiņi 0,3%, vācieši 0,2%, pārējie 6,9%**
Reliģijas (2011):	pareizticīgie 81,9%, protestanti 6,4%, katoļi 4,3%, pārējie ticīgie (galvenokārt musulmaņi) 0,9%, citi 6,5%**

Ekonomiskie rādītāji

IKP (2015):	711,1 miljards RON; ~158 miljardi EUR*
IKP pieaugums (2015):	3,9%***
IKP uz vienu iedzīvotāju (2015):	35 879 RON ~7 980 EUR*
IKP PPP (2015):	413,8 miljardi USD**
IKP PPP uz vienu iedzīvotāju (2015):	20 800 USD**
Preču eksports (2015):	54,6 miljardi EUR*
Preču imports (2015):	63,0 miljardi EUR*
Eksporta partneri (2015):	Vācija 20%, Itālija 12%, Francija 7%, Ungārija 5%, Lielbritānija 4%, Turcija 4%, Bulgārija 3%, Spānija 3%, Polija 3%, Nīderlande 3%, Austrija 3%*
Importa partneri (2015):	Vācija 20%, Itālija 11%, Ungārija 81%, Francija 61%, Polija 5%, Ķīna 5%, Nīderlande 4%, Austrija 4%, Turcija 4%, Krievija 3%, Bulgārija 3%, Čehija 3%, Spānija 3%*
Eksporta produkti:	tekstilizstrādājumi, metāla izstrādājumi, minerālie produkti, transportlīdzekļi un to aprīkojums, dažādas rūpniecības preces
Importa produkti:	iekārtas un mehānismi, minerālie produkti, tekstilizstrādājumi, transportlīdzekļi un to aprīkojums, metālizstrādājumi, ķīmijas produkti
Galvenās nozares:	elektroiekārtu ražošana, tekstilrūpniecība un apavu ražošana, vieglā rūpniecība, automašīnu komplektēšana, kalnrūpniecība, mežsīrāde, celtniecības materiālu ražošana, metālapstrāde, ķīmijas rūpniecība, pārtikas rūpniecība, naftas pārstrāde

* Romania National Institute of Statistics - <http://www.insse.ro/cms/rw/pages/index.en.do>

** Central Intelligence Agency – www.cia.gov

*** Eurostat – <http://ec.europa.eu/eurostat>

**** Romania National Bank - <http://www.bnro.ro/>

***** European Central Bank – <http://sdw.ecb.europa.eu/>

Dabas resursi:	nafta, koksne, dabas gāze, akmeņogles, dzelzsrūda, sāls, aramzeme, ūdens resursi
Ienākošās uzkrātās ĀTI (2015):	67,2 miljardi EUR****
Izejošās uzkrātās ĀTI (2015):	3,5 miljardi EUR****
Valūta (2015):	Rumānijas leja (RON); 1 EUR = 4,45 RON*****
Fiskālais gads:	kalendārais gads
Inflācija (2015):	-0,1%*
Bezdarba līmenis (2015):	5%*
Uzņēmuma ienākuma nodoklis:	16%

Papildus informācija

Tālsarunu kods:	+40
Interneta IDL:	.ro

Rumānija (rumāņu valodā *România*) ir vidēji attīstīta mononacionāla valsts Eiropas dienvidaustrumos - Balkānos. Ziemeļos un Dobrudžā tā robežojas ar Ukrainu, austrumos ar Moldovu, dienvidos ar Bulgāriju, bet rietumos ar Serbiju. No dienvidiem to apskalo Melnā jūra.

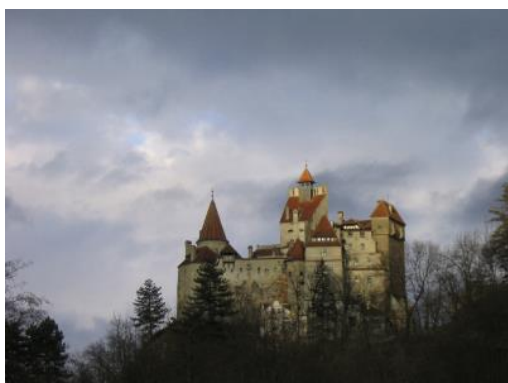
Rumānijas ziemeļu daļa ir kalnaina, savukārt tās dienviddaļa atrodas Donavas ielejā.

Rumānijas karogā ir trīs krāsas – zilā, dzeltenā un sarkanā. Tās simbolizē trīs vēsturiskās daļas - Moldāviju, Valahiju un Transilvāniju, no kurām izveidojusies mūsdienu Rumānija. Rumāņu tautas vēsture iesniedzas tālā pagātnē, kad Karpatu kalnos dzīvoja slavenā dāku tauta.

106. gadā to ar lielām grūtībām iekaroja Romas imperators Trajāns. Tika ieviesta latīņu valoda un kultūra. Romas impērijai sabrūkot, dāku zemē ienāca jaunas tautas, galvenokārt slāvi. Viņu tradīcijām sajaucoties ar latīņu un dāku paražām, pamazām izveidojās mūsdienu rumāņu kultūra. Tomēr līdz vienotai valstij bija jāgaida ilgi. Rumāņu zemes aiz Karpatiem iekaroja ungāri un izveidoja tur Transilvānijas kņazisti, kurā galvenā reliģija bija katolicisms.

Otrpus kalniem radās Valahijas un Moldāvijas kņazistes, kurās izplatījās pareizticība. Moldāvija un Valahija drīz kļuva atkarīgas no Osmaņu impērijas. Atbrīvojoties no osmaņu varas, 1859. gadā Moldāvija un Valahija apvienojās Rumānijā, kas 1878. gadā tika atzīta par neatkarīgu karalisti. Transilvāniju Rumānijai pievienoja tikai 1920. gadā, kad sadalījās Ungārijas karaliste.

1812. gadā, kā samaksu par rumāņu neatkarības centienu atbalstīšanu, Krievija pieprasīja atdot tai teritorijas gar Dņestras upi, kuras ieguva Besarābijas nosaukumu. Pēc revolūcijas Krievijā 1917. gadā Besarābijas iedzīvotāji nolēma pievienoties Rumānijai. 1940. gadā, izvirzot ultimātu, Staļins pieprasīja atdod šīs teritorijas, kur nodibinājās Moldāvijas PSR. Bijusī Besarābija jeb Moldova ir kļuvusi par neatkarīgu valsti. Tomēr laiku pa laikam gan Rumānijas, gan Moldovas sabiedrībā izvērsas diskusijas par to, vai valstis, kuru iedzīvotāji runā vienā valodā, nevajadzētu apvienot.

Rumāņu valoda, kā daudzas citas valodas Dienvidēiropā, ir cēlusies no latīņu valodas, lai arī Rumāniju no citām romāņu valodā runājošām tautām atdala valstis, kurās runā slāvu valodās.

Rumānijai ir divpalātu parlaments, ko veido Senāts (*Senat*) un Deputātu palāta (*Camera Deputaților*). Abu palātu locekļus ievēl reizi četros gados. 2007. gada 1. janvārī Rumānija tika uzņemta Eiropas Savienībā.

Rumānijai ir vērtīgi dabas resursi – nafta, dabasgāze, akmeņogles, dzelzs, varš un boksīts. Galvenās rūpniecības nozares ir metālapstrāde, naftas, ķīmijas

rūpniecība un mašīnbūve. Lielāko daļu rūpniecībai nepieciešamo izejvielu valsts importē. Kādreiz nozīmīgākie naftas un dabas krājumi strauji samazinās. Rumānijas galvenā dabas bagātība ir auglīgā augsne un krāčainās upes, kuras izmanto elektroenerģijas ražošanā. Vairākumu eksportam paredzētās produkcijas izved caur valsts lielāko ostu – Konstanci.

Rumānijas galvaspilsēta - Bukareste veidojusies ap senu cietoksni, kuru 14. gadsimtā uzcēlis kāds Valahijas valdnieks. Tolaik tā bijusi Valahijas kņazu vasaras mītne. Pilsētas nosaukums varētu būt radies no dāku valodas, kas nozīmē skaista vieta. Bukareste sāka uzplaukt pēc 1861. gada, kad te apmetās apvienotās Rumānijas valdība. Daudzas celtnes tolaik būvēja franču arhitekti pēc Parīzes parauga. No vēsturiskajām ēkām ir saglabājušās tikai vecā galma drupas, kuras vietējie sauc par Curtea Veche. 19. gadsimtā celtajā karaļa pilī atrodas mākslas muzejs.

Bukaresti postījušas daudzas zemestrīces, taču lielākais postītājs bija komunistu diktators Nikolaje Čaušesku. Viņš lika nojaukt lielāko daļu vecā centra. Čaušesku laika piemineklis ir viena no lielākajām ēkām pasaulē – 270 metrus garš, 240 metrus plats un 86 metrus augsts parlamenta nams. Tajā ir 1100 telpu. Šo monsturu cēla piecus gadus.

Otrajā pazīstamākajā Rumānijas pilsētā Timišoaru ir visraibākais etniskais sastāvs. Pilsētā mīt ungāri, vācieši, serbi, itāļi. Te dzimis olimpiskais peldētājs Džonijs Veismillers, kas kļuva slavens, Holivudas filmā atveidojams Tarzānu. Vairākas celtnes Timišoarā būvējis slavenais Gustavs Eifelis. Ar demonstrantu un drošības spēku sadursmēm šajā pilsētā sākās nemieri pret Čaušesku režīmu, kas 1989. gadā bija par iemeslu godkāriģā diktatora gāšanai.

Oraštijas kalnos, aptuveni 1200 metru virs jūras līmeņa, atrodas Sarmizegetusas drupas. Tā ir seno dāku valsts galvaspilsēta. Te valdīja viņu pazīstamākais valdnieks Dekebals. Romieši pilsētu iekaroja tikai pēc ilga aplenkuma. Interesantākā arheoloģiskā kompleksa daļa ir svētnīca, kurā var apskatīt seno dāku kalendāru.

Vienas no skaistākajām celtnēm Rumānijā ir 16. gs celtie Bukovinas apgleznotie klosteri. Tā kā lielākā daļa zemnieku tolaik bija analfabēti, mūki uz klostera sienām uzzīmēja pazīstamākos Bībeles stāstus. Slavenākie klosteri ir Moldovica, Putna, Sučevita un Voroneca.

Sarakstījis romānu par vampīru grāfu Drakulu, īru rakstnieks Brēms Stokers radīja Rumānijai diezgan dīvainu slavu. Viņš izmantoja leģendas, kas Eiropā kļuva par 15. gadsimta Valahijas valdnieku Vladu III. Viņš piederēja pie slepenā Pūķa ordeņa, kas cīnījās pret osmaņu turku varu, tāpēc tika iedēvēts par pūķa bērnu jeb Drakulu. Vlads Eiropā kļuva bēdīgi slavens ar savu pretinieku nonāvēšanas veidu, viņš tos dūra uz mieta.

Rumāņu populārākās tautas dziesmas sauc par doinām. Tās ir krietni garākas par mūsu tautas dziesmām un tiek dēvētas par episkajām balādēm.

Starp slavenākajiem rumāņiem jāmin rakstnieks Eižens Jonesku, filozofs Mirča Eliade, pirmā lidaparāta ar termiski reaktīvo dzinēju izgudrotājs – Henrijs Koanda, vingrotāja Nadia Komaneči, garākais basketbolists (2,31 metrs), kāds jebkad spēlējis pasaules slavenākajā basketbola līgā NBA - Georgs Muresans un komponists Džordžs Enesku.

